National Conference

ISBN- 978-93-83672-72-1

On

Climate Change and It's Impact on Agriculture Development in India

(28th & 29th Sept. 2018)

Sponsored By

Indian Council of Social Science Research

Originized By

Department of Geography

Ujwal Gramin Mahavdyalaya, Ghonsi, Tq- Jalkot , Dist.Latur

Editor

Prin. Dr. Sadanand H. Gone

Dr. Devidas S. Kendre

Dr. Prakash K. Morkhande

Dr. Padmakar B. Gone

DECLARATION BY THE PUBLISHER

ISBN- 978-93-83672-72-1

PUBLISHED AT
Kr. Vasantrao Narayanrao Naik Shikshan Prasarak Sansthas

PUBLISHER
Shaurya Publication,
Kapil Nagar, Khadgaon Road, Latur, Dist. Latur
Vistit- www.rjournals.co.in Email: hitechresearch11@gmail.com

EDITOR
Prin. Dr. Sadanand H. Gone
Dr. Devidas S. Kendre
Dr. Prakash K. Morkhande
Dr. Padmakar B. Gone

COVER DESIGNING
Arun Godam

PRINTING
R.R. Graphics , MIDC, Latur

Views, idea and materials published in this ISBN Book are intellectual properties of author (s). Author(s) is/ are solely responsible for their publication and not the Editors, Principal or publisher.

© All right are reserved. No part of this publication may be reproduced, stored, retrieved or transmitted in any form, by any means, without the written permission from the Principal, **Dr. Sadanand H. Gone** Ujwal Gramin Mahavdyalaya, Ghonsi, Tq- Jalkot , Dist.Latur

28th September 2018 **Prin. Dr. Sadanand H. Gone**

१	बदलते हवामान एक आव्हान प्रा.डॉ. तोळमारे एस.एस.	१३
२.	जागतीक तापमान वृध्दी: एक भौगोलिक अवलोकन प्रा डॉ. जनार्धन केशवराव वाघमारे	२०
३.	सातारा जिल्हयातील हवामान बदल व कृषी भूमी बदलांचा भौगोलिकअभ्यास डॉ. दशरथ किसन घंदुके	२५
४.	सोलापूर जिल्ह्यातील गहू पीक केंद्रीकरण : भौगोलिक विश्लेषण प्रा. डॉ. लोंडे सी. बी.	३३
५.	उदगीर तालुक्यातील ग्रामीण वस्तीतील सेवा केंद्राचा चिकित्सक अभ्यास डॉ अशोक उमराव नागरगोजे , डॉ.मुकेश जयकुमार कुलकर्णी	३८
६.	केरळ पूर- नैसर्गीक कि मानव निर्मीत आपत्ती प्रा. डॉ. दैवशाला शिवाजी नागदे , प्रा. भोयर देविदास निळकंठ	४४
७.	बीदर जिल्ह्यातील ग्राम-नगर केंद्र प्रा.डॉ. सय्यद मौलाना महेताब	४९
८.	अहमदपूर तालुक्यातील ज्वारी पिकाच्या उत्पादकतेचा भौगोलिक अभ्यास (सन -२००८ ते २०१३) प्रा. डॉ. राठोड सुनिल धोंडिराम, प्रा. डॉ. मुळे अंबादास मारोतीराव	५४
9.	हवामान बदल आणि मराठवाड्यातील शेतकऱ्याची आत्महत्या :एक भौगोलिक अभ्यास. डॉ. व्हि आर राठोड भूगोल , डॉ. व्हि के चव्हाण , डॉ. कराळे एन वी	६१
१०.	शाश्वत विकासातील धोक्याचे व्यवस्थापन प्राचार्य डॉ. अरुण दळवे , प्रा. डॉ. सखाराम डी. वाघमारे	६७
११.	सेंद्रीय शेती काळाची गरज डॉ.डी.एन माने	७४
१२.	हवामान बदलाचा भारतीय शेतीवरील परिणाम डॉ.नागनाथ माधवराव फड	७९

१३.	माळशिरस तालुक्यातील भूमी उपयोजनाचे बदलते स्वरुप : एक भौगोलिक अभ्यास प्रा.डॉ.वी.एन.नागलगावे, प्रा.डॉ.एम.पी. मानकरी	८४
१४.	परभणी जिल्ह्यातील पिक संयोगातील बदल प्रा.डॉ.पाटील बी.टी., प्रा.डॉ.गोंड एन.एस.	८८
१५.	मध्य प्रदेश की कृषि पर जलवायु का प्रभाव" एक अध्ययन १९६१–२०११ डॉ.आर.आर.आर्य	९२
16.	हवामान बदलाचा मराठवाड्यातील कापुस लागवड क्षेत्रावरील परिणाम एक भौगोलिक अभ्यास प्रा डॉ. भागवत ना. पस्तापुरे	१०३
१७.	बिदर जिल्ह्यातील साक्षरतेचा चिकित्सक अभ्यास डॉ. कळसकर सुर्यकांत नागनाथ, श्री. राठोड बालाजी रतन	११२
१८.	किनवट तालुक्यातील आदिवासी जमातीच्या समस्या डॉ. एन.के.वाघमारे	११७
१९.	कृषि विकासासाठी जल व्यवस्थापन करणे काळाची गरज : एक चिकित्सा डॉ. संजीव एच. कोळपे	१२४
२०.	नांदेड जिल्ह्यातील आठवडी बाजार सेवा : एक भोगोलिक अभ्यास गायकवाड श्रीहरी रामराव, डॉ.सदानंद गोने, डॉ. सोमनाथ संभाजी, लांडगे	१३३
२१.	भारतातील निर्वनीकरण : भारतातील निर्वनीकरणाचे भौगोलिक विश्लेषण प्रा.डॉ. छाया बळीराम टोंगळे	१३७
22.	रायगड जिल्ह्यातील ग्रामीण वस्त्यांचा भौगोलिक अभ्यास" प्रा. सर्जेराव आनंदराव पाटील , डॉ. भगवान प्रभाकरराव शेंडगे	१४६
२३.	रासायनिक खते व किटकनाशके वापराबाबत शेतकऱ्यांच्या नोंदीचा चिकीत्सक अभ्यास	१५२

प्रा.डॉ. एन. टी. देशमुख , प्रा.डॉ. सी. व्ही. ताटे

२४. नांदेड जिल्ह्यातील कृषी कार्यक्षमतेच्या स्तरांचे अभिक्षेत्रीय वितरण : एक भौगोलिक अभ्यास १५८

प्रा.डॉ. नामदेव गजरे, प्रा.डॉ.गोरख कोरे

२५. उस्मानाबाद जिल्ह्यातील सोयाबीन पीक केंद्रीकरण : एक भौगोलिक अभ्यास(इ.स.१९९१ ते २०११) १६३

प्रा. शिरमाळे मेहेबुबपाशा बाबूमीयाँ, डॉ. वाघमारे नामदेव केशवराव

२६. माळशिरसतालुक्यातील मंडलनिहाय ज्वारी पिकाच्या उत्पादकतेचा चिकित्सक अभ्यास १६८

जितेंद्र भिमराव साळुंखे

२७. लातूर जिल्ह्यातील एकूण लोकसंख्या व मुस्लिम लोकसंख्येचे लिंग गुणोत्तर १७४

आतार जे.एफ. , डॉ.शेळगे एस.वी.

२८. हवामान बदल एक गंभीर समस्या १७९

प्रा.बाळासाहेब रघुनाथ चकोर

२९. उदगीर तालुक्यातील यात्रा केंद्रांचा भौगोलिक अभ्यास १८४

प्रा.डॉ.आर.एस. धनुश्वर, केरबा कांबळे

३०. चाकूर तालुक्यातील लोकसंख्येच्या घनतेचा भौगोलिक अभ्यास १८९

प्रा. डॉ. एन.के. वाघमारे, श्री वी.ए. मोटेराव

३१. महाराष्ट्रातील जलसिंचन क्षेत्र आणि शाश्वत विकास १९५

प्रा.एन. पी. मुसळे, डॉ.डी.जी. माने

३२. जागतिक तापमानवाढ मानवतेपुढील गंभीर आव्हान २००

प्रा.डॉ.आर.एस. धनुश्वर, गजानन पाटील

३३. भारतीय कृषी विकासावर हवामान बदलाचा परिणाम २०६

कु.किर्तीमालीनी हनमंतराव पाटील

३४. अहमदपूर तालुक्यात ग्रामीण क्षेत्रात उद्‌भवणाऱ्या साथीच्या रोगांचा भौगोलिक अभ्यास २११

कु. पाटील पूनम रामानंद , डॉ. वाघमारे जनार्धन केशवराव

३५. सातारा जिल्ह्यातील तांदूळ पीक उत्पादकतेवर हवामान २१७

बदलाचा प्रभाव : एक भौगोलिक अभ्यास
धावणे डी.एस., डॉ.एस.एन. कळसकर

३६. सूक्ष्म सिंचन पध्दती व पाणलोटक्षेत्र विकास काळाची गरज २२२
डॉ.घुगे एस.पी.

३७. मुखेड तालुक्यातील दमा (Asthma) रोगांवर होणारा हवामानाचा २२९
परिणाम व आरोग्य सुविधा- एक भौगोलिक अभ्यास
डॉ.एस.एन.कळसकर, डॉ. केंद्र डी. एस, श्री बी.डी.शर्मा

३८. तालुकानिहाय ज्वारी पिकाच्या उत्पादकतेचे अभिक्षेत्रीय विश्लेषण २३९
विशेष संदर्भ सोलापूर जिल्हा
प्रा. सोनवणे आर.एल.

३९. दुधातील घटक :- एक सुक्ष्म अभ्यास २४३
प्रा.डॉ.संदेश एन.उबाळे

४०. पाणी व्यवस्थापन आणि सूक्ष्म सिंचन पद्धतीचे महत्त्व २४६
प्रा.डॉ. वाघमारे हरी साधू

४१. माढा तालुक्यातील लिंग रचनेचा भौगोलिक अभ्यास २५४
प्रा.डॉ.देशमुख एन. टी., बंड अर्चना महादेव,
प्रा.डॉ. राठोड एस. डी.

४२., लातूर जिल्ह्यातील ज्वारी बि-बियाणे तंत्रज्ञानाचा २५९
भौगोलिक अभ्यास
थोरे श्रीमंत पंढरी , डॉ.सदानंद गोने

४३. सोलापूर जिल्ह्यातील पशुधन बदल : एक भौगोलिक २६४
विश्लेषण
भंडारे माधव मारोतीरेड्डी, डॉ.सदानंद एच. गोने

४४. हवामान बदलाचा भारतीय पीक रचनेवर २६९
होणारा परिणाम-एक भौगोलिक अभ्यास
प्रा. मुळकर एम.एस., प्रा.डॉ.मोरखंडे पी.के.

४५. दयानंदपूर व चाकूर तालुक्यातील कापूस पिकाच्या २७५
उत्पादकतेचा भौगोलिक अभ्यास
प्रा. मुळकर एम.एस.

४६. परभणी जिल्ह्यातील सेवा केंद्राचे प्रादेशिक वितरण २८१

डॉ.गोने पद्माकर बालाजी, डॉ. एच.बी. राठोड

४७. बीदर जिल्हातील अनुसूचित जाती-जमातीच्या लोकसंख्येचा : एक भौगोलिक विश्लेषण २८६
नारायण हणमंतराव पांचाळ, प्रा.डॉ.वसंत तुकाराम नाईक

४८. दुष्काळ : नैसर्गिक आपत्ती २९०
राठोड रोहिदास शरद

४९. जागतिक तापमान वाढ व हरित निवास परिणाम : एक अभ्यास २९२
श्री चंदनशिवे समाधान, प्रा. डॉ. अनिगुंठे व्ही.एस

५०. नैसर्गिक व मानवनिर्मित आपत्ती व्यवस्थापनाची कारणे आणि परिणाम २९९
डॉ. प्रकाश काशिनाथराव मोरखंडे

५१. नांदेड जिल्हातील आठवडी बाजार सेवा : एक भौगोलिक अभ्यास ३११
गायकवाड श्रीहरी रामराव, डॉ.सदानंद गोने

५२. वैश्विक तापमान वाढ - कृषी समोर येणार एक संकट ३१५
श्री.राजेश इंदलसिंग गुसिंगे, डॉ. सचिन सुरेशराव खरात

५३. महाराष्ट्रातील हवामानबदलाचा निवडक पिकांवर झालेला परिणाम : एक भौगोलिक अभ्यास ३२१
डॉ. श्रीमती कोळी पी. एन., प्रा. डॉ. अनिगुंठे व्ही.एस.

५४. केरळ मधील पूर एक नैसर्गिक आपत्ती ३२८
डॉ. कळसकर सूर्यकांत नागनाथ, प्रा. सागावे वसंत नामदेवराव

५५. उदगीर तालुक्यातील ग्रामीण वस्त्यांचा भौगोलिक अभ्यास ३३३
प्रा.डॉ.ए.यू.नागरगोजे

५६. जागतिक तापमानवाढीचा मोहोळ तालुक्यातील शेतीवर होणाऱ्या परिणामाचा भौगोलिक अभ्यास ३३८
प्रा. डॉ. गुंड व्ही.एच

४७.

बीदर जिल्ह्यातील अनुसूचित जाती-जमातीच्या लोकसंख्येचा : एक भौगोलिक विश्लेषण

संशोधक
नारायण हणमंतराव पांचाळ
भूगोल विभाग
स्वामी विवेकानंद महाविद्यालय, मुक्रमाबाद
ता.मुखेड जि.नांदेड

मार्गदर्शक
प्रा.डॉ.वसंत तुकाराम नाईक
विभागप्रमुख तथा संशोधन मार्गदर्शक
ग्रामीण महाविद्यालय, वसंतनगर (कोटग्याळ)
ता.मुखेड जि.नांदेड

प्रस्तावना :

भौगोलिक पर्यावरणाशी लोकसंख्येचे तिच्या गुणवैशिष्ट्यांसह होणारे समायोजन हे लोकसंख्येचे एक महत्त्वाचे अंग आहे. या प्रक्रियेत भौगोलिक परिस्थितीवर किंवा स्वरुपावर लोकसंख्येचाही प्रभाव पडतो. त्याचाही अभ्यास लोकसंख्या भूगोलात केला जातो. उदा.वाढल्या लोकसंख्येमुळे उत्पादन तंत्र, उत्पादन प्रमाण, यांत्रिकता इत्यादीमुळे शेती कारखानदारी यामुळे पर्यावरणही वाढता प्रभाव जाणवतो. ध्वनी प्रदूषण, मृदा प्रदूषण, अति जलसिंचनामुळे जमीनीचे क्षारीकरण, तापमानाची विपरितता अशा अनेक समस्यांचा विचार लोकसंख्या भूगोलात केला जातो. याचा विचार लोकसंख्या भूगोलाच्या आशयाशी आहे.

अनुसूचित जाती व जमाती या इतर समाजापासून भिन्न आहेत. भारतीय समाजातील अत्यंत मागासलेल्या समूहाचो एक वेगळी ओळख म्हणून त्या लक्ष वेधतात. अनुसूचित जाती-जमातीमध्ये वांशिक पार्श्वभूमीच्या संदर्भात विभिन्नता आढळते. त्या जमातीचे लोक विभिन्न वांशिक, भाषिक व धार्मिक पंथाचे आहेत. विश्वास, श्रध्दा, समारंभ, उत्सव, आर्थिक कार्य, इ. बाबतीत विविधता आढळते. त्यांचे अस्तित्व पर्यावरणाशी निगडित आहे. प्रस्तुत शोधनिबंधात अनुसूचित जाती-जमातीच्या लोकसंख्येचा अभ्यास करण्यात आला आहे.

अभ्यास क्षेत्र :

बिदर जिल्हा कर्नाटकातील महत्त्वाच्या जिल्ह्यापैकी एक जिल्हा आहे. या जिल्ह्यास आंध्र प्रदेश आणि तेलंगणा राज्याचा काही भाग अशा सीमा लागून आहेत. तसेच महाराष्ट्रातील लातूर, उस्मानाबाद व नांदेड या जिल्ह्याच्या सीमावर्ती भागावर हा जिल्हा वसलेला आहे. बिदर जिल्ह्याचा अक्षवृत्तीय विस्तार १७°३५' ते १८°२५' आणि रेखावृत्तीय विस्तार ७६°४२' ते ७७°३९' इतका

About the Society and College

The Ujwal Shikshan Santha, Mumbai is established in 1986. With the thirst to develop education of surrounding area. The main objective to establish the society is to provide opportunities to seek quality education for the students who come from surrounding area. To fulfil the need of higher education the society had decided to start college. Hence, in 1997 Ujwal Gramin Mahavidyalaya, Ghonsi Tq Jalkot Dist Latur (M.S.) affiliated to S.R.T.M.U. Nanded run UG level.

It is grant-in-aid college affiliated to Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded and recognized by UGC U/s 2 (f) and 12 (b) the college has been started with objective to provide higher education to the masses and to make them efficient self salient. In our college enrolled percentage of girl's students is more than boys students. Ratio of the meritorious students increasing every academic year.

The college has appointed meritorious, dedicated teaching and non-teaching faculties to motion educational excellence. Out of 15 regular teaching faculties, 09 faculties are Ph.D. holder, 07 faculties are M.Phil holders, 06 faculties have SET/NET and 06 faculties are research supervisor recognized by parent University.

About Geography Department

The under graduate Department of Geography is started in 1997. At present the department is engaged in research activities in various field of geography. They have also taken Minor Research Projects and produced publications of research paper in various national and international journals. Hundreds students passed out by this department who are working on various posts in overall India. The department has been arranged different types of programmes like seminar, group discussion, debates, educational tours etc.

Rs. 200/-

ISBN- 978-93-80672-72-1

Chief Editor
Arun B. Godam
Latur, Dist. Latur-413512
(Maharashtra, India)
Mob. 7020796909

SHAURYA PUBLICATION
Latur
Publisher
Shaurya Publication

www.rjournals.co.in